

MORALNA ODGOVORNOST I PROBLEMI SAVREMENOG DRUŠTVA III

“Odgovornost i rasuđivanje: Epistemički, moralni i društveni aspekti”

Poštovane kolegice i kolege,

Institut za filozofiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu sa zadovoljstvom vas obaveštava o trećem po redu naučnom skupu pod nazivom *Moralna odgovornost i problemi savremenog društva*. Skup će se održati 28. novembra 2025. godine na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, Čika Ljubina 18-20.

S obzirom na to da je odgovornost pojam koji ima, kako moralne, tako i epistemičke aspekte, okosnica ovogodišnjeg skupa biće rasuđivanje kao preduslov za sticanje uverenja, donošenje moralnih sudova i postupanje. Zamisao je da istražimo kako se pojam odgovornosti primenjuje na naš saznavni život, posebno u kontekstu epistemičkog, moralnog i svakodnevnog rasuđivanja.

Pozivamo sve zainteresovane da uzmu uščeće u skupu koji će obuhvatiti i sledeće teme:

- **Problem neslaganja:** Kakve implikacije ima neslaganje (*disagreement*) po epistemičku i moralnu odgovornost? Da li smo u obavezi da revidiramo svoja uverenja kada se suočimo s drugačijim, ali podjednako opravdanim, mišljenjem? Primeri neslaganja u naučnim zajednicama i problem poverenja javnosti u naučna objašnjenja. Kako se naša odgovornost menja u kontekstu političkog i kulturnog neslaganja?
- **Empirijske i normativne perspektive:** Šta nam psihologija, neurobiologija, kognitivna nauka i eksperimentalna filozofija mogu reći o rasuđivanju? Kako se i da li se to uopšte odnosi na to kako *treba* da rasuđujemo?

- **Kolektivno rasuđivanje:** Možemo li govoriti o kolektivnoj odgovornosti za sticanje uverenja? Kakva je uloga deliberativnih procedura i konsenzusa u formiranju uverenja? Da li demokratske procedure mogu biti kriterijum ispravnosti postupaka ili istinitosti (moralnih) iskaza? Kako društvene norme i tradicija oblikuju procese kolektivnog rasuđivanja?
- **Rasuđivanje, jezik i manipulacija:** Na koji način jezik oblikuje, omogućava ili ograničava naše rasuđivanje? Kada ubeđivanje prelazi u manipulaciju? Kakvu ulogu igraju lažne vesti, dezinformacije i propaganda u oblikovanju javnog mnjenja? Da li smo epistemički ili moralno odgovorni za uverenja do kojih smo došli manipulacijom? Kako se naša odgovornost manifestuje u doba velikih jezičkih modela i društvenih mreža?
- **Tehnologija i rasuđivanje:** Da li upotreba alata zasnovanih na veštačkoj inteligenciji prilikom odlučivanja umanjuje ili uvećava našu odgovornost za odluke koje donosimo? Da li treba da imamo poverenja u alate zasnovane na neprozirnim algoritmima? Posledice ograničavanja pristupa informacijama od strane AI sistema usled implementacije "moralnih" podešavanja. Širi uticaj ovih ograničenja na sticanje naučnog znanja i oblikovanje društveno prihvatljivih narativa. Granice odgovornosti u pogledu onoga što AI radi, ali i onoga što odbija da uradi.
- **Rasuđivanje i emocije:** Da li emocije ometaju ili omogućavaju racionalno rasuđivanje? Kakva je uloga osećanja poput empatije, saosećanja ili ogorčenosti u donošenju moralnih sudova? Koji su neurobiološki mehanizmi koji povezuju emocije i rasuđivanje, i kako kulturni kontekst oblikuje njihovu interakciju? Na koji način kolektivne emocije oblikuju osećaj odgovornosti? Kako iskazivanje emotivnih reaktivnih stavova (poput ljutnje ili poverenja) utiče na razumevanje odgovornosti?
- **Formalne filozofske discipline i rasuđivanje:** Kako logika, teorija odlučivanja i druge formalne discipline osvetljavaju strukturu našeg rasuđivanja? Na koji način logička valjanost, konzistentnost i verovatnoća utiču na odgovornost za uverenja?
- **Društveni kontekst rasuđivanja:** Povezanost rasuđivanja sa društvenim normama, kolektivnim delovanjem i odnosima moći. Kako naša pripadnost grupi utiče na to kako rasuđujemo? Koja je uloga autoriteta u formiranju naših

uverenja? Analize studija o situacionim faktorima i njihovom uticaju na ponašanje (npr. *Stanford Prison Experiment* ili *Abu Ghraib*).

Naučni skup se organizuje kao deo programa naučnog rada Instituta za filozofiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu za 2025. Godinu.

Programski odbor: dr Igor Živanović, dr Andrea Berber, dr Aleksandra Vučković, dr Živan Lazović, dr Nenad Cekić, dr Igor Cvejić.

Organizacioni odbor: dr Jelena Mijić, dr Aleksandra Zorić, dr Jelena Dimitrijević, dr Ivan Nišavić, Marija Petrović.

Važne informacije:

- **Kotizacija za učešće:** Ne postoji.
- **Prijave:** Molimo vas da prijavite učešće i dostavite apstrakte na srpskom i engleskom jeziku, do 250 reči i do 5 ključnih reči.
- **Rok za dostavljanje apstrakata:** 28. oktobar 2025. godine.
- **Obaveštenje o prihvatanju:** 3. novembra 2025. godine.
- **Objavljivanje radova:** Apstrakti će biti objavljeni u knjizi apstrakata, a puni radovi (opciono) u časopisu *Theoria*.

Kontakt e-mail: modgovornost@gmail.com

